

## **Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding**

Utrecht, 18 december 2017

Koninklijk Actuarieel Genootschap  
Groenewoudsedijk 80  
3528 BK Utrecht

# Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding

## Inleiding

Na de evaluatie van de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (Wvps) in 2007 (SEO Economisch Onderzoek) voert het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid momenteel een nieuwe evaluatie uit naar aanleiding van de motie Van Weyenberg (juni 2016). Eén van de vraagpunten is of maatschappelijke ontwikkelingen sinds 2007 aanleiding zijn om de regels met betrekking tot de Wvps aan te passen. In het kader van deze evaluatie heeft het ministerie het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) een aantal onderzoeksvragen voorgelegd. De resultaten daarvan worden in deze notitie gepresenteerd.

Het onderzoek heeft zich niet beperkt tot de Wvps. Ook de regels in artikel 57 van de Pensioenwet (PW) ten aanzien van het bijzonder partnerpensioen dat ten gunste van de ex-partner komt, zijn in aanmerking genomen.

De belangrijkste onderzoeksvragen hebben betrekking op:

- de mogelijkheid om in plaats van verevening, conversie van de pensioenaanspraken als gevolg van scheiding als 'standaard' in de wet op te nemen;
- een vereenvoudiging van de rekenregels.

## Situatieschets

In deze notitie wordt voorbijgegaan aan het verschil in doelgroepen in de Wvps en de PW. Verevening geldt voor gehuwden en geregistreerde partners, terwijl aan samenwonenden na beëindiging van het samenlevingsverband alleen een bijzonder partnerpensioen toegekend kan worden.

Bij scheiding of beëindiging van een geregistreerd partnerschap treden ten aanzien van de pensioensituatie twee wijzigingen op:

- Een ex-partner krijgt op grond van de Wvps aanspraak op de helft van de tijdens de huwelijkse periode<sup>1</sup> opgebouwde aanspraak op ouderdompensioen van de deelnemer. De ingangsdatum van het ouderdompensioen wijzigt niet en blijft gebaseerd op de pensioenleeftijd van de (gewezen) deelnemer. Na overlijden van de ex-partner komt dit afgesplitste deel weer ten gunste van de (gewezen) deelnemer. Indien de (gewezen) deelnemer eerder overlijdt dan de ex-partner, dan vervalt het verevende ouderdompensioen en komt een eventueel bijzonder partnerpensioen tot uitkering.
- Op grond van artikel 57 PW verkrijgt de ex-partner<sup>2</sup> bij scheiding aanspraak op een bijzonder partnerpensioen. Het bijzonder partnerpensioen is gelijk aan het partnerpensioen dat verkregen zou worden indien het deelnemerschap zou zijn

---

<sup>1</sup> Gemakshalve wordt in dit memo gesproken over gehuwden en een huwelijk waarmee ook geregistreerde partners respectievelijk een geregistreerd partnerschap wordt bedoeld.

<sup>2</sup> In dit geval heeft de term ex-partner betrekking op de ex-partner na scheiding, of beëindiging van geregistreerd partnerschap of beëindiging van een samenlevingsovereenkomst.

geëindigd op de datum van scheiding. Het gaat daarbij dus niet alleen over de pensioenopbouw tijdens de huwelijkse periode maar, indien van toepassing, ook over de pensioenopbouw tijdens de vóór-huwelijkse periode.

Op de meeste deelnemers in pensioenregelingen is een DB- of CDC-regeling van toepassing. Het gaat hierbij in vrijwel alle gevallen om een middelloonregeling met opbouw van partnerpensioen. Eindloonregelingen komen weinig meer voor. Er zijn echter ook middelloonregelingen waarbij het partnerpensioen op risicobasis is verzekerd. In die situatie verkrijgt de ex-partner op grond van artikel 61 PW aanspraak op bijzonder partnerpensioen als dit expliciet in de pensioenregeling is opgenomen. De financiering van dit bijzonder partnerpensioen vindt dan plaats vanuit het opgebouwde ouderdomspensioen.

De regels ten aanzien van DC-regelingen zijn wat minder stringent dan die voor DB- en CDC-regelingen. Niet in alle gevallen wordt vanuit het opgebouwde spaarsaldo een bijzonder partnerpensioen gefinancierd. Bovendien kan de Wvps waar het de beoordeling betreft van het aan de huwelijkse periode toe te wijzen spaarsaldo, op verschillende manieren worden uitgelegd.

## **Conversie**

Zoals in de inleiding is aangegeven, is één van de denkrichtingen om conversie voortaan als standaard in de wet op te nemen. Bij conversie worden de aanspraken die bij scheiding ten gunste van de ex-partner zijn gekomen (verevend ouderdomspensioen en bijzonder partnerpensioen) vertaald in een eigen aanspraak van de ex-partner op de pensioenuitvoerder. Daarbij verkrijgt de ex-partner een ouderdomspensioen waarvan de ingangleeftijd gelijk is aan de pensioenleeftijd die op dat moment in de pensioenregeling van toepassing is. De uitkering is niet meer afhankelijk van de situatie van de (gewezen) deelnemer. Bij diens overlijden blijft de uitkering van de ex-partner doorlopen tot zijn/haar overlijden. En bij voortijdig overlijden van de ex-partner wijzigt het ouderdomspensioen van de (gewezen) deelnemer niet. In feite wordt de band tussen beide voormalige partners doorgesneden.

De vraag die voorligt, is wat de financiële consequenties van conversie zijn. In het SEO-onderzoek van 2007 worden drie methoden besproken die bij conversie toegepast kunnen worden. De berekeningsuitkomsten laten zien dat de waarde die in de methoden aan beide voormalige partners kan worden toegerekend, varieert. Daarmee zouden de verschillende methoden afwijkende consequenties kunnen hebben voor pensioenuitvoerders. Op grond van de Wvps is echter de eerste methode<sup>3</sup> van het SEO-rapport de enig juiste methode. Voor zover bekend, wordt die methode ook door alle pensioenfondsen toegepast. Niet bekend is of de andere methoden wel door pensioenverzekeraars worden uitgevoerd. Dat zou naar onze mening strijdig met wet- en regelgeving zijn.

---

<sup>3</sup> De eerste methode betreft de methode zoals beschreven op pagina 17 van het rapport van SEO Economisch Onderzoek: "Evaluatie Wet verevening pensioenrechten bij scheiding 2007", juni 2007.

In de eerste methode van het SEO-rapport is in beginsel sprake van actuariële neutraliteit. Dat betekent dat er feitelijk geen financiële consequenties zijn van een conversie ten opzichte van de standaardverevening en toekenning van bijzonder partnerpensioen. In werkelijkheid zullen er echter actuariële resultaten optreden omdat de realisatie ten aanzien van met name sterfte zal afwijken van de veronderstellingen vooraf. Indien geen sprake is van selectierisico zal dat effect op de lange termijn echter nihil zijn. Door conversie als standaard op te nemen in de wet wordt die neutraliteit ook daadwerkelijk bereikt. In de huidige situatie – waarbij de keuze wordt geboden – is er wel sprake van selectierisico. De ex-partners kunnen hun keuze voor conversie laten hangen van hun gezondheidssituatie. Hoewel pensioenuitvoerders voorwaarden kunnen stellen aan conversie, gebeurt dat in de praktijk zeer beperkt. Conversie als standaard zou derhalve vanuit actuariel perspectief gunstiger zijn voor pensioenuitvoerders dan de huidige situatie waarbij die keuze zelf gemaakt kan worden.

De voorgaande situatie ziet in beginsel op DB- en CDC-regelingen. Voor DC-regelingen geldt in feite een vergelijkbare problematiek. Hierover later in deze notitie meer.

Aanvullende voordelen van een conversie voor pensioenuitvoerders zijn:

1. Bij conversie verkrijgt de ex-partner een eigen aanspraak op de pensioenuitvoerder waardoor de anders doorlopende communicatie met de (gewezen) deelnemer kan worden stopgezet.
2. Bij overlijden van één van de voormalige partners hoeft geen aanpassing in de ingegane pensioenuitkeringen meer plaats te vinden, iets wat bij verevening wel het geval kan zijn.
3. Bij conversie hoeft het pensioen van de (gewezen) deelnemer niet aangepast te worden in het geval de ex-partner eerder overlijdt dan de (gewezen) deelnemer.
4. Conversie heeft voor de ex-partner het voordeel dat hij/zij de geconverteerde aanspraak kan overdragen naar de pensioenuitvoerder alwaar betrokkene op dat moment pensioen opbouwt.

Punt van aandacht bij conversie zijn mogelijk de gevolgen van voortijdig overlijden van de deelnemer. Bij conversie vervalt de aanspraak op bijzonder partnerpensioen. Indien de aanspraak op bijzonder partnerpensioen is geconverteerd in een eigen aanspraak op ouderdompensioen, kan de ex-partner bij voortijdig overlijden van de (gewezen) deelnemer geconfronteerd worden met een tijdelijke inkomensterugval doordat op dat moment ook een eventuele alimentatiebijdrage (partner- en/of kinderalimentatie) vervalt.

Daarbij is enige nuancering op zijn plaats. Kinderalimentatie heeft voorrang op partneralimentatie in gevallen dat de (gewezen) deelnemer een te laag inkomen heeft. Hierdoor komt het geregeld voor dat er wel een bijdrage wordt vastgesteld voor kinderalimentatie, maar niet voor partneralimentatie. De gemiddelde kinderalimentatie bedraagt circa € 200 per maand per kind<sup>4</sup> maar is sterk afhankelijk van de inkomenssituatie van de (gewezen) deelnemer. Het ontbreken van draagkracht door een laag inkomen,

---

<sup>4</sup> In een gemiddeld gezin met twee kinderen en een modaal inkomen komt op basis van het TREMA-rapport de kinderalimentatie per kind uit op € 140 per maand, *Bron*: Nibud

werkloosheid of arbeidsongeschiktheid en betalingsbereidheid van de (gewezen) deelnemer, brengt hoe dan ook met zich mee dat inkomen uit alimentatie een onzekere factor is.

Daar staat tegenover dat in de situatie dat alimentatie wegvalt door voortijdig overlijden van de deelnemer in ieder geval een wezenpensioen tot uitkering komt voor eventuele kinderen, in ieder geval tot 18-jarige leeftijd, maar veelal zolang de kinderen studeren. Omdat bij de vaststelling van het wezenpensioen ook de fictieve dienstjaren tussen overlijden en de pensioendatum worden meegenomen, zijn dat in het algemeen bedragen die minimaal op een vergelijkbaar niveau liggen met de (kinder)alimentatie.

Daarnaast is de kans op overlijden op jonge leeftijd relatief gering. Een aanzienlijke inkomensachteruitgang als gevolg van het wegvallen van alimentatie zal zich derhalve naar verwachting in een zeer beperkt aantal situaties voordoen. Een overzicht van de kansen op voortijdig overlijden voor verschillende leeftijden van een gemiddelde Nederlandse man respectievelijk vrouw is hieronder opgenomen.

Leeftijd man	Binnen 5 jaar	Binnen 10 jaar	Binnen 15 jaar
25	0.21%	0.44%	0.72%
30	0.25%	0.56%	0.99%
35	0.34%	0.81%	1.52%
40	0.52%	1.30%	2.49%
45	0.86%	2.18%	4.12%
50	1.46%	3.62%	6.64%

Leeftijd vrouw	Binnen 5 jaar	Binnen 10 jaar	Binnen 15 jaar
25	0.11%	0.25%	0.45%
30	0.15%	0.38%	0.73%
35	0.25%	0.64%	1.26%
40	0.44%	1.12%	2.10%
45	0.76%	1.85%	3.31%
50	1.21%	2.84%	4.98%

Tabel 1. Sterftekansen mannen en vrouwen in verschillende leeftijdscategorieën

## DB/CDC-regelingen

In het vervolg van deze paragraaf wordt ingegaan op de gevolgen van verschillende opties in de wet- en regelgeving rondom scheiding. In de eerste plaats op de effecten van conversie op de aanspraken van de voormalige partners en de bijbehorende waarde. Daarbij is een aantal keuzemogelijkheden uitgewerkt met inbegrip van eventuele aanpassingen in de wet- en regelgeving:

- Variant 1 (**huidige situatie**): verevend ouderdomspensioen over huwelijkse periode, bijzonder partnerpensioen over gehele deelnemersperiode.

- Variant 2 (**Boon/Van Loon**): ongewijzigd bijzonder partnerpensioen en verevend ouderdomspensioen uitgaande van gelijke waarde van de aanspraken voor beide gewezen partners.
- Variant 3: **verevend ouderdomspensioen over gehele deelnemersperiode** (thans: huwelijkse periode), bijzonder partnerpensioen over gehele deelnemersperiode (ongewijzigd).
- Variant 4: verevend ouderdomspensioen over huwelijkse periode (ongewijzigd), **bijzonder partnerpensioen over huwelijkse periode** (thans: gehele deelnemersperiode).
- Variant 5: **verevend ouderdomspensioen gebaseerd op verhouding tussen huwelijkse periode en deelnemersperiode** (thans: huwelijkse periode), bijzonder partnerpensioen over gehele deelnemersperiode (ongewijzigd).

De effecten van de verschillende opties hangen van diverse factoren af:

- Salaris(ontwikkeling)
- Leeftijd bij aanvang deelname aan de pensioenregeling
- Leeftijd bij aanvang huwelijk
- Leeftijd bij scheiding
- Geslacht
- Leeftijdsverschil tussen voormalige partners
- Opbouwpercentages (vast of degressief)
- Indexatie
- Ontwikkeling parttimegraad
- Rekenrente

Daarnaast zijn de sterftekansen van belang.

Ter beperking van de hoeveelheid berekeningsresultaten en ter vergroting van de leesbaarheid is gekozen om uit te gaan van een basisscenario. In alle gevallen is uitgegaan van een pensioenleeftijd van 67 jaar. Het partnerpensioen is verondersteld 70% van het ouderdomspensioen te bedragen en het wezenpensioen 20% van het partnerpensioen (oftewel 14% van het ouderdomspensioen). In de bijlage zijn een aantal scenario's opgenomen die de effecten laten zien als wijzigingen optreden in (één van) de bovengenoemde factoren.

De uitgangspunten ten aanzien van het **basisscenario** zijn de volgende:

- Salaris(ontwikkeling): € 25.000 bij start, algemene salarisstijging van 2% per jaar en carrière volgens staffel Belastingdienst
- Leeftijd bij aanvang deelname aan de pensioenregeling: 25 jaar
- Leeftijd bij aanvang huwelijk: 30 jaar
- Leeftijd bij scheiding: 45 jaar
- Gewezen partners van verschillend geslacht
- Leeftijdsverschil tussen voormalige partners: man 3 jaar ouder dan vrouw
- Opbouwpercentages ouderdomspensioen (vast of degressief): vast 1,875
- Indexatie: 1% per jaar

- Ontwikkeling parttimegraad: 100% vast
- Rekenrente: 2% per jaar
- Sterftetafel: AG-Prognosetafel AG2016 met als starttafel 2018

In onderstaande tabel zijn de resultaten van de verschillende varianten opgenomen.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,364	6,110	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,916	3,670	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	58,557	60,667	52,351	58,557	62,297
Waarde ex-partner	62,778	60,667	68,984	58,224	59,038
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,898	6,110	5,272	5,898	6,274
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	5,811	5,616	6,386	5,390	5,465
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,085	2,015	2,291	1,934	1,961
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,364	5,135	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,916	6,496	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	76,843	58,187	71,610	76,843	79,997
Waarde ex-partner	39,531	58,187	44,764	37,781	36,377
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,781	5,135	6,319	6,781	7,059
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	3,806	5,602	4,310	3,637	3,502
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,535	2,260	1,739	1,468	1,413
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 2. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen in basisscenario bijzonder ouderdomspensioen en bijzonder partnerpensioen.

Tabel 2 geeft voor zowel de mannelijke als de vrouwelijke hoofdverzekerde de gevolgen van scheiding in de verschillende varianten. In het bovenste deel van de tabel is de situatie van verevening opgenomen (inclusief de hoogte van de waarde die aan beide partners wordt toegekend). Het onderste deel van de tabel geeft de situatie bij conversie.

Omdat bij conversie de gevolgen van voortijdig overlijden van de deelnemer een punt van aandacht zijn, is in tabel 2, naast de reguliere resultaten van verevening en conversie, tevens opgenomen hoe hoog een direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen bij conversie zou zijn. Nu wordt bij conversie de aanspraak geconverteerd naar een uitgesteld ouderdomspensioen. De nadelige effecten van het vervallen van een eventuele alimentatie voor de ex-partner bij voortijdig overlijden van de (gewezen) deelnemer, kunnen wellicht gemitigeerd worden door de ex-partner toe te staan het geconverteerde pensioen om te zetten naar een direct ingaand ouderdomspensioen.

Daarnaast is in tabel 2 het wezenpensioen opgenomen. In dit voorbeeld bedraagt het wezenpensioen € 3.437 per jaar, oftewel € 286 per maand. Dit bedrag zou bij voortijdig overlijden voor de wees in de plaats komen van kinderalimentatie. In alle varianten is de

hoogte van het wezenpensioen gelijk. Ook de keuze tussen verevening en conversie is niet van invloed op de hoogte van het wezenpensioen.

Indien wordt gekeken wordt naar de situatie van verevening voor de mannelijke hoofverzekerde in variant 1, dan heeft zijn ex-vrouw recht op een aanspraak op verevend ouderdompensioen van € 3.916. Dat is de helft van het in de laatste 15 jaar (de huwelijkse periode) opgebouwde ouderdompensioen. Als de vrouw eerder overlijdt dan haar ex-man, krijgt hij dit verevende ouderdomspensioen terug. Zijn ouderdomspensioen wordt dan weer € 9.280 (te weten € 5.364 plus € 3.916). Indien de man eerder overlijdt, vervalt het verevend ouderdompensioen voor de ex-vrouw. In de plaats daarvoor ontvangt zij vanaf de overlijdensdatum jaarlijks € 6.496 aan bijzonder partnerpensioen.

Indien gekozen is voor conversie, krijgt de man levenslang € 5.898 per jaar. De vrouw ontvangt € 5.811 per jaar. Zij heeft bij overlijden van haar ex-man geen recht meer op bijzonder partnerpensioen. Omdat bij conversie de pensioenaanspraken worden omgerekend naar twee zelfstandige aanspraken op het eigen leven van de ex-partners, krijgt de man, indien zijn ex-vrouw eerder overlijdt dan hij, het geconverteerde pensioen niet terug. Hiervoor wordt de man gecompenseerd en daardoor is het bedrag dat hij ontvangt bij conversie hoger dan bij verevening.

Mocht de man meteen na de scheiding overlijden, dan zou (indien deze keuze wettelijk geboden gaat worden) de ex-vrouw kunnen kiezen voor een direct ingaand geconverteerd pensioen ter vervanging van het bijzonder partnerpensioen. Dat gaat dan op 42-jarige leeftijd in en zou € 2.085 bedragen.

Uit tabel 2 blijkt verder het volgende:

- Voor een mannelijke deelnemer is qua waarde vooral variant 3 afwijkend van de huidige situatie (variant 1). Voor een vrouwelijke deelnemer is dat juist variant 2 (waar uitgegaan wordt van gelijke waardes voor de partners). De verklaring hiervoor is dat een man gemiddeld eerder overlijdt dan een vrouw terwijl ook verondersteld is dat de man 3 jaar ouder is.
- Variant 5, waar voor het gemak gerekend is met de verhouding tussen de huwelijkse periode en de deelnemersperiode, ligt qua uitkomsten nog redelijk in de buurt van de huidige situatie (variant 1). In de bijlage zijn echter varianten opgenomen waar deze methodiek tot bijzondere situaties leidt. Bijvoorbeeld in het geval van wijzigingen in het parttime percentage, of bij een pensioenstelsel met degressieve opbouw kan de vereenvoudiging in rekensystematiek leiden tot een fors verschil. Wij gaan er vanuit dat dit niet de bedoeling is.

## **DC-regelingen**

De wettelijke regels voor DC-regelingen zijn minder stringent vastgelegd dan voor DB- en CDC-regelingen.

Er worden diverse methoden toegepast. Theoretisch gezien is naar onze mening de derde optie (actuele waarde minus historische participaties tegen actuele koers) de beste optie.



Hierbij wordt, bij het uitvoeren van de verevening, het actuele spaarsaldo verminderd met de participaties bij aanvang van het huwelijk tegen de actuele koers. In de praktijk voeren pensioenfondsen deze methodiek ook inderdaad uit. In feite wordt het saldo dat daadwerkelijk is gevormd uit de premies die tijdens het huwelijk zijn betaald, verevend.

In het kader van consistentie komen wij tot vijf vergelijkbare varianten (als bij DB- en CDC-regelingen):

- Variant 1 (**huidige situatie**): spaarsaldo over huwelijkse periode, bijzonder partnerpensioen over gehele deelnemersperiode.
- Variant 2 (**Boon/Van Loon**): een gelijke waarde voor beide gewezen partners.
- Variant 3: **spaarsaldo over gehele deelnemersperiode** (thans: huwelijkse periode), bijzonder partnerpensioen over gehele deelnemersperiode (ongewijzigd).
- Variant 4: verevend ouderdompensioen over huwelijkse periode (ongewijzigd), **bijzonder partnerpensioen over huwelijkse periode** (thans: gehele deelnemersperiode).
- Variant 5: **spaarsaldo gebaseerd op verhouding tussen huwelijkse periode en deelnemersperiode** (thans: huwelijkse periode), bijzonder partnerpensioen over gehele deelnemersperiode (ongewijzigd).

Hiervoor is aangegeven dat er uitvoerders van DC-regelingen zijn die een bijzonder partnerpensioen afsplitsen, maar ook uitvoerders die het volledige saldo verevenen (zonder rekening te houden met een af te splitsen bijzonder partnerpensioen). Om die reden zijn bij de vijf hiervoor behandelde varianten ook subvarianten in aanmerking genomen waarbij geen bijzonder partnerpensioen wordt toegekend.

In principe zijn de uitgangspunten dezelfde als bij de basisvariant met betrekking tot DB- en CDC-regelingen. In een DC-regeling is echter niet het opbouwpercentage bepalend maar de leeftijdsafhankelijke beschikbare-premiestaffel. In deze notitie is uitgegaan van de fiscaal maximale staffel 2 bij een rekenrente van 3% per jaar. Verder kent een DC-regeling geen indexatie. De deelnemers krijgen het individuele beleggingsrendement bijgeschreven. In het basisscenario is uitgegaan van een risicopremie op aandelen (bovenop het rendement op vastrentende waarden van 2% per jaar) van 4%-punt. Dat sluit redelijk aan bij de uitgangspunten bij de maximale rendementen voor pensioenfondsen die de Commissie Parameters heeft gebruikt. In het basisscenario is aangenomen dat een deelnemer zijn saldo volgens een life cycle belegt, waarbij het percentage zakelijke waarden tot 45-jarige leeftijd, 80 bedraagt en dan gelijkmatig wordt afgebouwd tot 25 op 67-jarige leeftijd.

In tabel 3 (pagina 10) zijn de uitkomsten opgenomen voor de bovengenoemde varianten, waarbij voor iedere variant een uitsplitsing is gemaakt in de resultaten met bijzonder partnerpensioen ('a') en zonder bijzonder partnerpensioen ('b'). Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat conversie in de onderhavige situatie pas op de pensioendatum en/of bij overlijden van de (gewezen) deelnemer aan de orde is. Voor de vergelijkbaarheid van de varianten zijn de saldi eveneens omgezet in fictieve aanspraken zoals bij de DB/CDC-regelingen.

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	32,423	40,535	25,936	34,700	32,420
Saldo ex-partner	19,449	11,337	25,936	21,726	19,452
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,265	4,082	2,612	3,495	3,265
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,503	3,752	5,104	4,292	4,503
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,616	1,346	1,831	1,540	1,616
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	47,022	40,535	40,535	47,022	50,669
Saldo ex-partner	34,048	40,535	40,535	34,048	30,401
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	4,736	4,082	4,082	4,736	5,103
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,152	3,752	3,752	3,152	2,814
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,131	1,346	1,346	1,131	1,010
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	41,413	40,535	34,926	42,288	43,658
Saldo ex-partner	28,439	29,317	34,926	29,314	26,195
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,655	3,577	3,082	3,732	3,853
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,818	3,902	4,442	3,734	3,602
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,540	1,574	1,792	1,506	1,453
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	47,022	40,535	40,535	47,022	50,669
Saldo ex-partner	34,048	40,535	40,535	34,048	30,401
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	4,149	3,577	3,577	4,149	4,471
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,278	3,902	3,902	3,278	2,927
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,323	1,574	1,574	1,323	1,181
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 3. Uitwerking varianten DC-regeling zonder bijzonder partnerpensioen en met bijzonder partnerpensioen.

Tabel 3 laat zien dat:

- Indien geen bijzonder partnerpensioen wordt toegekend, er ten aanzien van het saldo geen verschil is tussen mannen en vrouwen. Bij de splitsing van het saldo zijn dan namelijk de leeftijd en de sterftekansen niet relevant.
- Variant 5 het meeste afwijkt van de huidige situatie (variant 1).

## Degressieve opbouw

In bovenstaande berekeningen is, voor zowel DB/CDC-regelingen als DC-regelingen, uitgegaan van een tijdsevenredige opbouw. In een nieuw pensioenstelsel is mogelijk degressieve opbouw aan de orde. Daarom is hierna een situatie van degressieve opbouw uitgewerkt voor zowel een DB/CDC-regeling als een DC-regeling, waarbij voor een DB/CDC-regeling is uitgegaan van een degressieve opbouw gebaseerd op een rekenrente van 1% (opbouwpercentage aflopend van 2,27 op 25-jarige leeftijd naar 1,51 op 66-jarige leeftijd) en waarbij voor een DC-regeling een uniform percentage van 17,2 geldt. Dat is het percentage voor 45- tot 50-jarigen bij de fiscaal maximale premiestaffel tegen een rekenrente van 3% per jaar.

### DB/CDC-regeling

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,123	6,144	4,666	5,123	5,832
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,209	3,690	4,666	4,209	3,499
Bijzonder partnerpensioen	6,532	6,532	6,532	5,892	6,532
Waarde deelnemer	56,563	61,006	52,643	56,563	62,645
Waarde ex-partner	65,450	61,006	69,370	62,573	59,368
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,697	6,144	5,302	5,697	6,309
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,058	5,647	6,421	5,792	5,495
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,174	2,026	2,304	2,078	1,972
Wezenpensioen	3,465	3,465	3,465	3,465	3,465

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,123	5,163	4,666	5,123	5,832
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,209	6,533	4,666	4,209	3,499
Bijzonder partnerpensioen	6,532	6,532	6,532	5,892	6,532
Waarde deelnemer	75,316	58,512	72,011	75,316	80,444
Waarde ex-partner	41,709	58,512	45,014	40,604	36,581
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,646	5,163	6,355	6,646	7,099
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,015	5,633	4,334	3,909	3,522
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,620	2,273	1,748	1,577	1,421
Wezenpensioen	3,465	3,465	3,465	3,465	3,465

Tabel 4. Uitwerking varianten DB/CDC-regeling bij degressieve opbouw.

## DC-regeling

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	54,595	57,325	42,726	56,873	53,407
Saldo ex-partner	30,856	28,127	42,726	33,134	32,044
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	5,499	5,773	4,303	5,728	5,379
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	5,559	5,306	6,658	5,348	5,669
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,994	1,904	2,389	1,919	2,034
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	69,194	57,325	57,325	69,194	71,656
Saldo ex-partner	45,455	57,325	57,325	45,455	42,994
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	6,969	5,773	5,773	6,969	7,217
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,208	5,306	5,306	4,208	3,980
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,510	1,904	1,904	1,510	1,428
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	63,585	57,325	51,716	64,460	64,645
Saldo ex-partner	39,846	46,107	51,716	40,721	38,787
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	5,611	5,059	4,564	5,688	5,705
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,916	5,519	6,059	4,832	4,814
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,983	2,227	2,445	1,949	1,942
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	69,194	57,325	57,325	69,194	71,656
Saldo ex-partner	45,455	57,325	57,325	45,455	42,994
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	6,106	5,059	5,059	6,106	6,323
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,376	5,519	5,519	4,376	4,139
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,766	2,227	2,227	1,766	1,670
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 5. Uitwerking varianten DC-regeling bij degressieve opbouw.

## Appendix

Deze bijlage bevat een aantal voorbeeldberekeningen die de effecten laten zien indien wordt afgeweken van (één van) de uitgangspunten van het basisscenario.

### Salaris(ontwikkeling)

In het basisscenario is uitgegaan van een startsalaris van € 25.000 voor een 25-jarige deelnemer, een jaarlijkse algemene loonsverhoging van 2% en een individuele salaristijging volgens de staffel van de Belastingdienst (3% per jaar tot 35 jaar, 2% tussen 35 en 45 jaar, 1% van 45 tot 55 jaar en 0% daarna).

Onderstaande tabel bevat de berekeningsuitkomsten bij een startsalaris van € 35.000 onder ongewijzigde andere salarisveronderstellingen.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	9,228	10,392	7,891	9,228	9,864
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	6,554	6,241	7,891	6,554	5,918
Bijzonder partnerpensioen	11,047	11,047	11,047	9,176	11,047
Waarde deelnemer	100,496	103,178	89,033	100,496	105,949
Waarde ex-partner	105,860	103,178	117,322	97,448	100,406
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	10,121	10,392	8,967	10,121	10,671
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	9,799	9,551	10,860	9,020	9,294
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	3,516	3,427	3,896	3,236	3,335
Wezenpensioen	5,673	5,673	5,673	5,673	5,673

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	9,228	8,733	7,891	9,228	9,864
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	6,554	11,048	7,891	6,554	5,918
Bijzonder partnerpensioen	11,047	11,047	11,047	9,176	11,047
Waarde deelnemer	131,453	98,959	121,788	131,453	136,051
Waarde ex-partner	66,466	98,959	76,130	63,234	61,867
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	11,600	8,733	10,747	11,600	12,006
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,399	9,527	7,329	6,088	5,956
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,582	3,844	2,957	2,456	2,403
Wezenpensioen	5,673	5,673	5,673	5,673	5,673

Tabel 6. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing startsalaris.

Tabel 7 bevat de berekeningsuitkomsten bij een jaarlijkse algemene salaristijging van 3% (2% in het basisscenario) onder ongewijzigde andere salarisveronderstellingen.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,896	6,792	5,158	5,896	6,447
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,419	4,079	5,158	4,419	3,868
Bijzonder partnerpensioen	7,221	7,221	7,221	6,187	7,221
Waarde deelnemer	64,522	67,437	58,192	64,522	69,249
Waarde ex-partner	70,352	67,437	76,682	65,707	65,626
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,498	6,792	5,861	6,498	6,974
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,512	6,242	7,098	6,082	6,075
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,336	2,240	2,547	2,182	2,179
Wezenpensioen	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,896	5,708	5,158	5,896	6,447
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,419	7,221	5,158	4,419	3,868
Bijzonder partnerpensioen	7,221	7,221	7,221	6,187	7,221
Waarde deelnemer	84,938	64,680	79,601	84,938	88,924
Waarde ex-partner	44,422	64,680	49,759	42,637	40,437
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	7,495	5,708	7,024	7,495	7,847
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,277	6,227	4,790	4,105	3,893
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,725	2,512	1,933	1,656	1,571
Wezenpensioen	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000

Tabel 7. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van algemene salarisstijging.

Tabel 8 bevat de berekeningsuitkomsten bij een jaarlijkse individuele salarisstijging van de helft van de staffel van de Belastingdienst onder ongewijzigde andere salarisveronderstellingen.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	4,296	4,763	3,617	4,296	4,521
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	2,938	2,861	3,617	2,938	2,713
Bijzonder partnerpensioen	5,064	5,064	5,064	4,113	5,064
Waarde deelnemer	46,634	47,296	40,812	46,634	48,566
Waarde ex-partner	47,957	47,296	53,779	43,685	46,025
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	4,697	4,763	4,110	4,697	4,891
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,439	4,378	4,978	4,044	4,260
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,593	1,571	1,786	1,451	1,529
Wezenpensioen	2,479	2,479	2,479	2,479	2,479

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	4,296	4,003	3,617	4,296	4,521
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	2,938	5,065	3,617	2,938	2,713
Bijzonder partnerpensioen	5,064	5,064	5,064	4,113	5,064
Waarde deelnemer	60,735	45,362	55,826	60,735	62,364
Waarde ex-partner	29,989	45,362	34,897	28,347	28,359
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,360	4,003	4,926	5,360	5,503
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	2,887	4,367	3,360	2,729	2,730
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,165	1,762	1,355	1,101	1,102
Wezenpensioen	2,479	2,479	2,479	2,479	2,479

Tabel 8. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van de jaarlijkse individuele salarisstijging van de helft van de staffel van de Belastingdienst.

## Leeftijd bij aanvang deelname aan de pensioenregeling

Onderstaand zijn de resultaten opgenomen voor een deelnemer die op 35-jarige leeftijd (25-jarige leeftijd in het basisscenario) aan de pensioenregeling is gaan deelnemen en net als in het basisscenario 5 jaar daarna in het huwelijk is getreden.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	2,061	1,888	1,433	2,061	2,150
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	805	1,134	1,433	805	717
Bijzonder partnerpensioen	2,007	2,007	2,007	1,128	2,007
Waarde deelnemer	21,558	18,743	16,173	21,558	22,319
Waarde ex-partner	15,927	18,743	21,312	11,975	15,166
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	2,171	1,888	1,629	2,171	2,248
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	1,474	1,735	1,973	1,108	1,404
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	529	622	708	398	504
Wezenpensioen	1,490	1,490	1,490	1,490	1,490
Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	2,061	1,586	1,433	2,061	2,150
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	805	2,007	1,433	805	717
Bijzonder partnerpensioen	2,007	2,007	2,007	1,128	2,007
Waarde deelnemer	26,664	17,976	22,123	26,664	27,305
Waarde ex-partner	9,289	17,976	13,829	7,770	8,647
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	2,353	1,586	1,952	2,353	2,410
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	894	1,731	1,331	748	833
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	361	698	537	302	336
Wezenpensioen	1,490	1,490	1,490	1,490	1,490

Tabel 9. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijd bij aanvang deelname aan pensioenregeling.

## Leeftijd bij aanvang huwelijk

In de tabellen 10 en 11 is gevarieerd met de aanvang van het huwelijk. In het basisscenario is dat 5 jaar na aanvang van deelname aan de regeling (op 30-jarige leeftijd). In de volgende overzichten zijn de effecten weergegeven van 5 jaar eerder in het huwelijk treden (op de datum van aanvang van deelname aan de regeling, op 25-jarige leeftijd) dan wel 5 jaar later (10 jaar na aanvang van deelname aan de regeling, op 35-jarige leeftijd).

<b>Man</b>	<b>Variant 1</b>	<b>Variant 2</b>	<b>Variant 3</b>	<b>Variant 4</b>	<b>Variant 5</b>
Ouderdomspensioen deelnemer	4,764	6,110	4,640	4,764	4,640
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,516	3,670	4,640	4,516	4,640
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	6,322	6,496
Waarde deelnemer	53,414	60,667	52,351	53,414	52,351
Waarde ex-partner	67,921	60,667	68,984	67,141	68,984
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,380	6,110	5,272	5,380	5,272
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,287	5,616	6,386	6,215	6,386
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,256	2,015	2,291	2,230	2,291
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

  

<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1</b>	<b>Variant 2</b>	<b>Variant 3</b>	<b>Variant 4</b>	<b>Variant 5</b>
Ouderdomspensioen deelnemer	4,764	5,135	4,640	4,764	4,640
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,516	6,496	4,640	4,516	4,640
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	6,322	6,496
Waarde deelnemer	72,507	58,187	71,610	72,507	71,610
Waarde ex-partner	43,867	58,187	44,764	43,568	44,764
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,398	5,135	6,319	6,398	6,319
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,223	5,602	4,310	4,194	4,310
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,704	2,260	1,739	1,692	1,739
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 10. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijd bij aanvang huwelijk: 25 jaar.

<b>Man</b>	<b>Variant 1</b>	<b>Variant 2</b>	<b>Variant 3</b>	<b>Variant 4</b>	<b>Variant 5</b>
Ouderdomspensioen deelnemer	6,375	6,110	4,640	6,375	6,960
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	2,905	3,670	4,640	2,905	2,320
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	4,067	6,496
Waarde deelnemer	67,229	60,667	52,351	67,229	72,244
Waarde ex-partner	54,106	60,667	68,984	43,187	49,091
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,771	6,110	5,272	6,771	7,276
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	5,008	5,616	6,386	3,998	4,544
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,797	2,015	2,291	1,434	1,630
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

  

<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1</b>	<b>Variant 2</b>	<b>Variant 3</b>	<b>Variant 4</b>	<b>Variant 5</b>
Ouderdomspensioen deelnemer	6,375	5,135	4,640	6,375	6,960
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	2,905	6,496	4,640	2,905	2,320
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	4,067	6,496
Waarde deelnemer	84,155	58,187	71,610	84,155	88,383
Waarde ex-partner	32,219	58,187	44,764	28,024	27,991
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	7,426	5,135	6,319	7,426	7,799
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	3,102	5,602	4,310	2,698	2,695
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,251	2,260	1,739	1,089	1,087
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 11. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijd bij aanvang huwelijk: 35 jaar.



## Leeftijd bij scheiding

Om inzicht te krijgen in het effect van het moment van scheiding zijn de consequenties berekend indien de scheiding niet op 45-jarige leeftijd (zoals in het basisscenario) aan de orde is, maar 10 jaar eerder (op 35-jarige leeftijd) of 10 jaar later (op 55-jarige leeftijd), zoals weergegeven in tabel 12 en 13.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	2,226	2,040	1,571	2,226	2,356
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	916	1,256	1,571	916	785
Bijzonder partnerpensioen	2,199	2,199	2,199	1,282	2,199
Waarde deelnemer	20,026	17,468	15,105	20,026	21,004
Waarde ex-partner	14,909	17,468	19,831	11,559	13,931
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	2,338	2,040	1,764	2,338	2,453
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	1,617	1,895	2,151	1,254	1,511
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	437	512	582	339	409
Wezenpensioen	2,292	2,292	2,292	2,292	2,292

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	2,226	1,733	1,571	2,226	2,356
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	916	2,128	1,571	916	785
Bijzonder partnerpensioen	2,199	2,199	2,199	1,282	2,199
Waarde deelnemer	24,518	16,759	20,326	24,518	25,351
Waarde ex-partner	9,000	16,759	13,192	7,690	8,167
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	2,536	1,733	2,102	2,536	2,622
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	1,005	1,872	1,474	859	912
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	295	549	432	252	268
Wezenpensioen	2,292	2,292	2,292	2,292	2,292

Tabel 12. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijd bij scheiding: 35 jaar.

Man	Variante 1	Variante 2	Variante 3	Variante 4	Variante 5
Ouderdompensioen deelnemer	10,327	12,550	9,527	10,327	11,115
Verevend ouderdompensioen ex-partner	8,728	7,586	9,527	8,728	7,939
Bijzonder partnerpensioen	13,338	13,338	13,338	12,219	13,338
Waarde deelnemer	134,348	145,720	126,389	134,348	142,197
Waarde ex-partner	157,093	145,720	165,052	151,202	149,243
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	11,571	12,550	10,885	11,571	12,247
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	12,360	11,465	12,986	11,896	11,742
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	6,191	5,743	6,505	5,959	5,882
Wezenpensioen	4,315	4,315	4,315	4,315	4,315
Vrouw	Variante 1	Variante 2	Variante 3	Variante 4	Variante 5
Ouderdompensioen deelnemer	10,327	10,454	9,527	10,327	11,115
Verevend ouderdompensioen ex-partner	8,728	13,731	9,527	8,728	7,939
Bijzonder partnerpensioen	13,338	13,338	13,338	12,219	13,338
Waarde deelnemer	181,831	139,892	175,130	181,831	188,440
Waarde ex-partner	97,952	139,892	104,653	95,871	91,344
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	13,588	10,454	13,087	13,588	14,082
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	8,003	11,430	8,551	7,833	7,463
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	4,840	6,912	5,171	4,737	4,513
Wezenpensioen	4,315	4,315	4,315	4,315	4,315

Tabel 13. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijd bij scheiding: 55 jaar.

### Leeftijdverschil tussen voormalige partners

Het leeftijdsverschil tussen een gehuwde man en vrouw is gemiddeld circa 3 jaar (basisscenario). Gekeken is naar de situatie waarin beide partners even oud zijn en indien de man 6 jaar ouder is dan de vrouw. De berekeningsresultaten zijn in de tabellen 14 en 15 opgenomen.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdompensioen deelnemer	5,364	5,848	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdompensioen ex-partner	3,916	4,196	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	60,335	58,063	54,457	60,335	63,877
Waarde ex-partner	55,791	58,063	61,668	52,049	52,248
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	6,077	5,848	5,485	6,077	6,433
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,923	5,124	5,442	4,593	4,611
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,940	2,019	2,144	1,810	1,816
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdompensioen deelnemer	5,364	5,268	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdompensioen ex-partner	3,916	5,598	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	73,354	59,697	67,476	73,354	76,896
Waarde ex-partner	46,041	59,697	51,918	43,820	42,498
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	6,473	5,268	5,954	6,473	6,786
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,637	6,012	5,229	4,413	4,280
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,689	2,190	1,904	1,607	1,559
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 14. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijdsverschil tussen voormalige partners: gelijke leeftijd.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdompensioen deelnemer	5,364	6,393	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdompensioen ex-partner	3,916	3,215	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	57,233	63,480	50,782	57,233	61,121
Waarde ex-partner	69,727	63,480	76,178	64,295	65,839
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	5,764	6,393	5,115	5,764	6,156
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	6,768	6,162	7,394	6,241	6,391
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	2,221	2,022	2,427	2,048	2,098
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdompensioen deelnemer	5,364	5,029	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdompensioen ex-partner	3,916	7,736	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	80,771	56,985	76,264	80,771	83,487
Waarde ex-partner	33,200	56,985	37,707	31,825	30,484
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	7,128	5,029	6,730	7,128	7,367
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,052	5,238	3,466	2,925	2,802
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,374	2,359	1,561	1,317	1,262
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 15. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van leeftijdsverschil tussen voormalige partners: man 6 jaar ouder dan vrouw.

## Opbouwpercentages

In voorgaande becijferingen is uitgegaan van een leeftijdsonafhankelijk opbouwpercentage. In een nieuw pensioenstelsel is mogelijk degressieve opbouw aan de orde. De gevolgen van toepassing van de tijdsevenredige methode (variant 5) zijn bij degressieve opbouwpercentages sterk afhankelijk van de rente. Achtereenvolgens zijn de volgende drie situaties uitgewerkt:

- Tabel 16: degressieve opbouw gebaseerd op een rekenrente van 1% (opbouwpercentage aflopend van 2,27 op 25-jarige leeftijd naar 1,51 op 66-jarige leeftijd);
- Tabel 17: degressieve opbouw gebaseerd op een rekenrente van 2% (opbouwpercentage aflopend van 2,73 op 25-jarige leeftijd naar 1,11 op 66-jarige leeftijd);
- Tabel 18: de eerste 10 jaar op 1% rekenrente, daarna op 2%.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,935	6,679	5,072	5,935	6,340
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,209	4,011	5,072	4,209	3,804
Bijzonder partnerpensioen	7,100	7,100	7,100	5,892	7,100
Waarde deelnemer	64,624	66,314	57,223	64,624	68,096
Waarde ex-partner	68,004	66,314	75,405	62,573	64,533
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,509	6,679	5,763	6,509	6,858
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,295	6,138	6,980	5,792	5,974
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,258	2,202	2,504	2,078	2,143
Wezenpensioen	3,579	3,579	3,579	3,579	3,579

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,935	5,613	5,072	5,935	6,340
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,209	7,101	5,072	4,209	3,804
Bijzonder partnerpensioen	7,100	7,100	7,100	5,892	7,100
Waarde deelnemer	84,516	63,603	78,276	84,516	87,443
Waarde ex-partner	42,690	63,603	48,930	40,604	39,763
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	7,458	5,613	6,907	7,458	7,716
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,110	6,123	4,711	3,909	3,828
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,658	2,470	1,901	1,577	1,545
Wezenpensioen	3,579	3,579	3,579	3,579	3,579

Tabel 16. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen bij degressieve opbouw: gebaseerd op rekenrente van 1%.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	6,583	7,316	5,555	6,583	6,944
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,528	4,394	5,555	4,528	4,166
Bijzonder partnerpensioen	7,777	7,777	7,777	6,339	7,777
Waarde deelnemer	71,492	72,639	62,681	71,492	74,590
Waarde ex-partner	73,785	72,639	82,596	67,319	70,687
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	7,200	7,316	6,313	7,200	7,512
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,830	6,724	7,646	6,231	6,543
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,450	2,412	2,743	2,236	2,348
Wezenpensioen	3,736	3,736	3,736	3,736	3,736

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	6,583	6,148	5,555	6,583	6,944
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,528	7,778	5,555	4,528	4,166
Bijzonder partnerpensioen	7,777	7,777	7,777	6,339	7,777
Waarde deelnemer	93,170	69,669	85,741	93,170	95,782
Waarde ex-partner	46,167	69,669	53,597	43,683	43,555
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	8,222	6,148	7,566	8,222	8,452
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,445	6,707	5,160	4,206	4,193
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,793	2,706	2,082	1,697	1,692
Wezenpensioen	3,736	3,736	3,736	3,736	3,736

Tabel 17. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen bij degressieve opbouw: gebaseerd op rekenrente van 2%.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	6,098	6,894	5,235	6,098	6,544
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,372	4,141	5,235	4,372	3,926
Bijzonder partnerpensioen	7,329	7,329	7,329	6,121	7,329
Waarde deelnemer	66,467	68,450	59,066	66,467	70,289
Waarde ex-partner	70,433	68,450	77,834	65,002	66,611
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,694	6,894	5,949	6,694	7,079
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,520	6,336	7,205	6,017	6,166
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,339	2,273	2,585	2,159	2,212
Wezenpensioen	3,646	3,646	3,646	3,646	3,646

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	6,098	5,793	5,235	6,098	6,544
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,372	7,330	5,235	4,372	3,926
Bijzonder partnerpensioen	7,329	7,329	7,329	6,121	7,329
Waarde deelnemer	87,036	65,651	80,797	87,036	90,259
Waarde ex-partner	44,266	65,651	50,506	42,179	41,044
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	7,681	5,793	7,130	7,681	7,965
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,262	6,321	4,862	4,061	3,951
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,719	2,550	1,962	1,638	1,594
Wezenpensioen	3,646	3,646	3,646	3,646	3,646

Tabel 18. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen bij degressieve opbouw: gebaseerd op rekenrente van 1% in 10 jaar, daarna op 2%.

## Indexatie

Ook de indexatie is bij variant 5 bepalend voor de resultaten. In het basisscenario wordt uitgegaan van een jaarlijkse indexatie van 1%. In onderstaande tabellen 19 en 20 is de impact te zien van een indexatie van 0% respectievelijk 2% per jaar.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	4,911	5,661	4,299	4,911	5,374
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,687	3,400	4,299	3,687	3,224
Bijzonder partnerpensioen	6,018	6,018	6,018	5,162	6,018
Waarde deelnemer	53,752	56,210	48,504	53,752	57,720
Waarde ex-partner	58,667	56,210	63,915	54,816	54,700
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,414	5,661	4,885	5,414	5,813
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	5,431	5,203	5,916	5,074	5,063
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,948	1,867	2,123	1,820	1,817
Wezenpensioen	3,341	3,341	3,341	3,341	3,341
Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	4,911	4,757	4,299	4,911	5,374
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,687	6,019	4,299	3,687	3,224
Bijzonder partnerpensioen	6,018	6,018	6,018	5,162	6,018
Waarde deelnemer	70,774	53,912	66,349	70,774	74,119
Waarde ex-partner	37,049	53,912	41,475	35,570	33,704
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,245	4,757	5,855	6,245	6,541
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	3,567	5,190	3,993	3,424	3,245
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,439	2,094	1,611	1,382	1,309
Wezenpensioen	3,341	3,341	3,341	3,341	3,341

Tabel 19. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van jaarlijkse indexatie van 0%.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,874	6,609	5,019	5,874	6,274
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,164	3,970	5,019	4,164	3,764
Bijzonder partnerpensioen	7,026	7,026	7,026	5,830	7,026
Waarde deelnemer	63,957	65,625	56,628	63,957	67,388
Waarde ex-partner	67,293	65,625	74,621	61,915	63,862
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,441	6,609	5,703	6,441	6,787
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	6,229	6,075	6,907	5,731	5,911
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	2,235	2,179	2,478	2,056	2,121
Wezenpensioen	3,543	3,543	3,543	3,543	3,543
Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,874	5,554	5,019	5,874	6,274
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	4,164	7,027	5,019	4,164	3,764
Bijzonder partnerpensioen	7,026	7,026	7,026	5,830	7,026
Waarde deelnemer	83,641	62,942	77,462	83,641	86,534
Waarde ex-partner	42,243	62,942	48,421	40,177	39,350
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	7,381	5,554	6,836	7,381	7,636
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,067	6,060	4,662	3,868	3,788
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,641	2,445	1,881	1,561	1,528
Wezenpensioen	3,543	3,543	3,543	3,543	3,543

Tabel 20. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van jaarlijkse indexatie van 2%.

## Ontwikkeling parttimegraad

Voor variant 5 is ook het verloop van het deeltijdpercentage uiterst relevant. Dat blijkt uit de resultaten in de navolgende twee overzichten. In tegenstelling tot het basisscenario (parttimepercentage 100) is daarin gevarieerd: in tabel 21 werkt betrokkene de eerste 10 jaar 50% en daarna 100%, in tabel 22 werkt betrokkene de eerste 10 jaar 100% en vervolgens 50%.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	4,134	4,968	3,772	4,134	4,715
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,410	2,984	3,772	3,410	2,829
Bijzonder partnerpensioen	5,281	5,281	5,281	4,774	5,281
Waarde deelnemer	45,665	49,324	42,562	45,665	50,649
Waarde ex-partner	52,982	49,324	56,085	50,705	47,999
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	4,599	4,968	4,287	4,599	5,101
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	4,904	4,566	5,192	4,694	4,443
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,760	1,638	1,863	1,684	1,594
Wezenpensioen	3,194	3,194	3,194	3,194	3,194

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	4,134	4,175	3,772	4,134	4,715
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,410	5,282	3,772	3,410	2,829
Bijzonder partnerpensioen	5,281	5,281	5,281	4,774	5,281
Waarde deelnemer	60,837	47,307	58,220	60,837	65,039
Waarde ex-partner	33,777	47,307	36,394	32,902	29,575
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,369	4,175	5,138	5,369	5,739
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	3,252	4,554	3,504	3,168	2,847
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,312	1,838	1,414	1,278	1,149
Wezenpensioen	3,194	3,194	3,194	3,194	3,194

Tabel 21. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van parttimepercentage: 10 jaar 50% en daarna 100%.

Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	3,911	4,198	3,187	3,911	3,984
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	2,464	2,521	3,187	2,464	2,391
Bijzonder partnerpensioen	4,462	4,462	4,462	3,449	4,462
Waarde deelnemer	42,170	41,677	35,964	42,170	42,797
Waarde ex-partner	41,185	41,677	47,391	36,630	40,558
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	4,247	4,198	3,622	4,247	4,310
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	3,812	3,858	4,387	3,391	3,754
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,368	1,384	1,574	1,217	1,347
Wezenpensioen	1,961	1,961	1,961	1,961	1,961

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	3,911	3,527	3,187	3,911	3,984
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	2,464	4,463	3,187	2,464	2,391
Bijzonder partnerpensioen	4,462	4,462	4,462	3,449	4,462
Waarde deelnemer	54,428	39,973	49,195	54,428	54,956
Waarde ex-partner	25,519	39,973	30,752	23,769	24,991
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	4,803	3,527	4,341	4,803	4,850
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	2,457	3,848	2,961	2,288	2,406
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	991	1,553	1,194	923	971
Wezenpensioen	1,961	1,961	1,961	1,961	1,961

Tabel 22. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van parttimepercentage: 10 jaar 100% en daarna 50%.

## Rekenrente

Bij de conversie is ook de te hanteren rekenrente van belang. De uitkeringen van een (bijzonder) partnerpensioen liggen gemiddeld genomen op een later moment dan die van een (verevend) ouderdomspensioen. Daardoor is de waardering afhankelijk van de gehanteerde rekenrente. In het basisscenario is uitgegaan van 2% per jaar, hetgeen redelijk aansluit bij de huidige lange rente. In tabel 23 zijn de berekeningsuitkomsten opgenomen bij een rekenrente van 3% op jaarbasis.



Man	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,364	3,846	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,916	3,729	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	42,404	43,580	37,851	42,404	45,147
Waarde ex-partner	44,756	43,580	49,308	41,616	42,012
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	5,870	6,033	5,240	5,870	6,250
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	5,925	5,769	6,527	5,509	5,562
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,799	1,752	1,982	1,673	1,689
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

  

Vrouw	Variant 1	Variant 2	Variant 3	Variant 4	Variant 5
Ouderdomspensioen deelnemer	5,364	4,233	4,640	5,364	5,800
Verevend ouderdomspensioen ex-partner	3,916	6,296	4,640	3,916	3,480
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Waarde deelnemer	54,783	42,026	50,903	54,783	57,121
Waarde ex-partner	29,269	42,026	33,149	27,979	26,931
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen deelnemer	6,709	5,146	6,234	6,709	6,995
Geconverteerd uitgesteld ouderdomspensioen ex-partner	3,758	5,396	4,256	3,592	3,458
Direct ingaand geconverteerd ouderdomspensioen ex-partner	1,336	1,918	1,513	1,277	1,229
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 23. Uitwerking varianten DB/CDC-regelingen: basisscenario met aanpassing van rekenrente: 3% per jaar.

## DC-regelingen

### Premiepercentages

In het basisscenario wordt uitgegaan van het huidige beleid van een leeftijdsafhankelijke premiestaffel. In een nieuw pensioenstelsel dient mogelijk uitgegaan te worden van leeftijdsonafhankelijke premiepercentages. In dat kader hebben wij het effect bekeken indien er een uniform percentage van 17,2 geldt. Dat is het percentage voor 45- tot 50-jarigen bij de fiscaal maximale premiestaffel tegen een rekenrente van 3% per jaar. De berekeningsresultaten treft u hierna aan.

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	54,595	57,325	42,726	56,873	53,407
Saldo ex-partner	30,856	28,127	42,726	33,134	32,044
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	5,499	5,773	4,303	5,728	5,379
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	5,559	5,306	6,658	5,348	5,669
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,994	1,904	2,389	1,919	2,034
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	69,194	57,325	57,325	69,194	71,656
Saldo ex-partner	45,455	57,325	57,325	45,455	42,994
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	6,969	5,773	5,773	6,969	7,217
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,208	5,306	5,306	4,208	3,980
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,510	1,904	1,904	1,510	1,428
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	63,585	57,325	51,716	64,460	64,645
Saldo ex-partner	39,846	46,107	51,716	40,721	38,787
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	5,611	5,059	4,564	5,688	5,705
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,916	5,519	6,059	4,832	4,814
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,983	2,227	2,445	1,949	1,942
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	69,194	57,325	57,325	69,194	71,656
Saldo ex-partner	45,455	57,325	57,325	45,455	42,994
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	6,106	5,059	5,059	6,106	6,323
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,376	5,519	5,519	4,376	4,139
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,766	2,227	2,227	1,766	1,670
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 24. Uitwerking varianten DC-regelingen met uniform percentage van 17,2.

## Rendement

Bij variant 5 is ook het rendement bepalend voor de resultaten. In het basisscenario wordt uitgegaan van een risicopremie op zakelijke waarden van 4%-punt. Uit de volgende overzichten is de impact af te lezen van een risicopremie voor zakelijke waarden van 3%-punt.

Man	Variante 1a	Variante 2a	Variante 3a	Variante 4a	Variante 5a
Saldo deelnemer	36,094	43,283	28,684	38,372	35,855
Saldo ex-partner	21,273	14,085	28,684	23,550	21,513
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,635	4,359	2,889	3,865	3,611
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,672	4,007	5,358	4,461	4,694
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,676	1,437	1,922	1,601	1,684
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
Man	Variante 1b	Variante 2b	Variante 3b	Variante 4b	Variante 5b
Saldo deelnemer	50,694	43,283	43,283	50,694	54,104
Saldo ex-partner	35,872	43,283	43,283	35,872	32,462
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	5,106	4,359	4,359	5,106	5,449
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,321	4,007	4,007	3,321	3,005
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,191	1,437	1,437	1,191	1,078
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 25. Uitwerking varianten DC-regelingen met risicopremie voor zakelijke waarden van 3%-punt.

Het beleggingsrendement wordt niet alleen bepaald door de risicopremie op zakelijke waarden. Ook de beleggingsmix is van belang. Daarom zijn berekeningen uitgevoerd met twee alternatieve lifecycles:

- Een defensieve waarbij tot 40-jarige (basisscenario: 45-jarige) leeftijd een percentage zakelijke waarden van 75 (basisscenario: 80) geldt, vervolgens gelijkmatig aflopend tot 20 (basisscenario: 25) op 67-jarige leeftijd.
- Een offensieve waarbij tot 50-jarige (basisscenario: 45-jarige) leeftijd een percentage zakelijke waarden van 85 (basisscenario: 80) geldt, vervolgens gelijkmatig aflopend tot 30 (basisscenario: 25) op 67-jarige leeftijd.

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	31,534	39,843	25,244	33,812	31,555
Saldo ex-partner	18,953	10,645	25,244	21,231	18,933
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,176	4,013	2,542	3,405	3,178
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,457	3,688	5,040	4,246	4,455
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,599	1,323	1,808	1,524	1,598
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	46,134	39,843	39,843	46,134	49,804
Saldo ex-partner	33,552	39,843	39,843	33,552	29,882
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	4,646	4,013	4,013	4,646	5,016
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,106	3,688	3,688	3,106	2,766
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,114	1,323	1,323	1,114	992
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	40,525	39,843	34,234	41,399	42,792
Saldo ex-partner	27,943	28,625	34,234	28,818	25,675
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,576	3,516	3,021	3,653	3,776
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,770	3,836	4,376	3,686	3,552
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,521	1,548	1,765	1,487	1,433
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	46,134	39,843	39,843	46,134	49,804
Saldo ex-partner	33,552	39,843	39,843	33,552	29,882
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	4,071	3,516	3,516	4,071	4,395
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,230	3,836	3,836	3,230	2,877
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,303	1,548	1,548	1,303	1,161
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 26. Uitwerking varianten DC-regelingen met defensieve lifecycle.

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	33,759	41,538	26,939	36,036	33,674
Saldo ex-partner	20,119	12,340	26,939	22,397	20,204
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,400	4,184	2,713	3,629	3,391
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	4,565	3,845	5,196	4,354	4,573
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,638	1,379	1,864	1,562	1,641
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	48,358	41,538	41,538	48,358	51,923
Saldo ex-partner	34,718	41,538	41,538	34,718	31,154
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	4,870	4,184	4,184	4,870	5,229
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,214	3,845	3,845	3,214	2,884
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,153	1,379	1,379	1,153	1,035
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	42,749	41,538	35,929	43,624	44,911
Saldo ex-partner	29,109	30,320	35,929	29,984	26,947
Bijzonder partnerpensioen	6,496	6,496	6,496	5,482	6,496
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,772	3,666	3,171	3,850	3,963
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,882	3,999	4,539	3,798	3,674
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,566	1,613	1,831	1,532	1,482
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	48,358	41,538	41,538	48,358	51,923
Saldo ex-partner	34,718	41,538	41,538	34,718	31,154
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	4,267	3,666	3,666	4,267	4,582
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,342	3,999	3,999	3,342	2,999
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,349	1,613	1,613	1,349	1,210
Wezenpensioen	3,437	3,437	3,437	3,437	3,437

Tabel 27. Uitwerking varianten DC-regelingen met offensieve lifecycle.

## Ontwikkeling parttimegraad

Net als bij de DB- en CDC-regeling is bekeken wat de impact is van wijzigingen in het parttimepercentage. In onderstaande overzichten zijn de dezelfde variaties bekeken als in een DB/CDC-regeling: in het eerste werkt betrokkene de eerste 10 jaar 50% en daarna 100%, in het tweede overzicht de eerste 10 jaar 100% en vervolgens 50%.

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	24,210	32,835	20,966	25,348	26,208
Saldo ex-partner	17,723	9,097	20,966	18,861	15,725
Bijzonder partnerpensioen	5,281	5,281	5,281	4,774	5,281
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	2,438	3,307	2,112	2,553	2,640
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,838	3,039	4,138	3,733	3,653
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,377	1,090	1,485	1,339	1,311
Wezenpensioen	3,194	3,194	3,194	3,194	3,194
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	36,079	32,835	32,835	36,079	41,044
Saldo ex-partner	29,592	32,835	32,835	29,592	24,627
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,634	3,307	3,307	3,634	4,134
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	2,739	3,039	3,039	2,739	2,280
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	983	1,090	1,090	983	818
Wezenpensioen	3,194	3,194	3,194	3,194	3,194
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	31,519	32,835	28,275	31,956	35,344
Saldo ex-partner	25,032	23,715	28,275	25,469	21,206
Bijzonder partnerpensioen	5,281	5,281	5,281	4,774	5,281
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	2,781	2,898	2,495	2,820	3,119
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	3,288	3,161	3,600	3,246	2,920
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,327	1,275	1,453	1,310	1,178
Wezenpensioen	3,194	3,194	3,194	3,194	3,194
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	36,079	32,835	32,835	36,079	41,044
Saldo ex-partner	29,592	32,835	32,835	29,592	24,627
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,184	2,898	2,898	3,184	3,622
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	2,849	3,161	3,161	2,849	2,371
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,149	1,275	1,275	1,149	957
Wezenpensioen	3,194	3,194	3,194	3,194	3,194

Tabel 28. Uitwerking varianten DC-regelingen met aanpassing van parttimepercentage: 10 jaar 50% en daarna 100%.

<b>Man</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	24,425	27,967	17,938	26,702	22,422
Saldo ex-partner	11,451	7,909	17,938	13,728	13,453
Bijzonder partnerpensioen	4,462	4,462	4,462	3,449	4,462
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	2,460	2,817	1,807	2,689	2,258
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	2,917	2,589	3,517	2,706	3,102
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	1,046	929	1,262	971	1,113
Wezenpensioen	1,961	1,961	1,961	1,961	1,961
<b>Man</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	34,454	27,967	27,967	34,454	34,959
Saldo ex-partner	21,480	27,967	27,967	21,480	20,975
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,470	2,817	2,817	3,470	3,521
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	1,988	2,589	2,589	1,988	1,942
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	713	929	929	713	697
Wezenpensioen	1,961	1,961	1,961	1,961	1,961
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1a</b>	<b>Variant 2a</b>	<b>Variant 3a</b>	<b>Variant 4a</b>	<b>Variant 5a</b>
Saldo deelnemer	30,601	27,967	24,114	31,476	30,142
Saldo ex-partner	17,627	20,261	24,114	18,502	18,085
Bijzonder partnerpensioen	4,462	4,462	4,462	3,449	4,462
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	2,700	2,468	2,128	2,778	2,660
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	2,439	2,693	3,063	2,355	2,483
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	984	1,086	1,236	950	1,002
Wezenpensioen	1,961	1,961	1,961	1,961	1,961
<b>Vrouw</b>	<b>Variant 1b</b>	<b>Variant 2b</b>	<b>Variant 3b</b>	<b>Variant 4b</b>	<b>Variant 5b</b>
Saldo deelnemer	34,454	27,967	27,967	34,454	34,959
Saldo ex-partner	21,480	27,967	27,967	21,480	20,975
Bijzonder partnerpensioen	0	0	0	0	0
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen deelnemer	3,040	2,468	2,468	3,040	3,085
Geconverteerd uitgesteld ouderdompensioen ex-partner	2,068	2,693	2,693	2,068	2,019
Direct ingaand geconverteerd ouderdompensioen ex-partner	834	1,086	1,086	834	815
Wezenpensioen	1,961	1,961	1,961	1,961	1,961

Tabel 29. Uitwerking varianten DC-regelingen met aanpassing van parttimepercentage: 10 jaar 100% en daarna 50%.